

Forslag til Finanslov for 2024

(Naalakkersuisoq for Finanser og Skatter)

Svarnotat

2. behandling

Baggrund

Finansloven for 2024 skal vedtages på et tidspunkt, hvor Grønland er præget af en højkonjunktur. Dette er selvfølgelig positivt, idet vi mærker fordelene ved en lav ledighed og et erhvervsliv, som har travlt. Selvom vores land har gode konjunkturer er Naalakkersuisut fortsat opmærksomme på, at befolkningens økonomiske råderum stadig har brug for forbedring, samt at der stadig skal arbejdes for forbedring af vilkårene her i landet. For hvis der skal ændres på at folk flytter til udlandet er vi nødt til i forening at være konkrete i forhold til vores reformer. Jeg kommer tilbage til det senere.

Selvom der er højkonjunktur stagnerer den økonomiske vækst pga. mangel på arbejdskraft. Men det mærkes også i form af prisstigninger som følge af det inflationschok, som ramte verden sidste år. Dette blandt andet en følge af de stigende energipriser og mange andre faktorer efter Ruslands invasion af Ukraine og de stramninger i den internationale pengepolitik, som fulgte efter Covid-19 pandemien.

Økonomisk Råd forventer i sin seneste prognose fra september måned, at forbrugerpriserne her i landet vil stige i størrelsesordenen 3,5 pct. i løbet af 2023 og lidt over 5 pct. i 2024. Således er der fortsat forventninger om en højere inflation i landet, end vi normalt har været vant til. Udviklingen i Grønland påvirkes således af udviklingen i store dele af den øvrige verden, og som følge af påvirkningerne er vi fortsat nødt til at være påpasselig med den økonomiske styring. Her har mange lande haft en inflation på 10 pct. eller derover. Som eksempel er prisen på blandt andet brændsel og energi markant højere, og inflationen i andre lande fører til, at vi er nødt til at være økonomisk ansvarlige. For at minimere inflationspresset fra andre lande er det vigtigt, at øge brugen af grøn energi i form af vandkraft. For det kan anses som en god investering i fremtiden.

Naalakkersuisut følger inflationen og forholdene i omverdenen nøje. Vi må hele tiden have øje for, hvordan vi på hensigtsmæssig vis kan afhjælpe konsekvenserne af dette. Samtidig må vi også erkende, at vi kun har begrænsede muligheder for at undgå og begrænse virkningerne af den udefrakommende inflation. Vi er på godt og ondt en del af verdenen, og vi kan ikke undgå at blive påvirket af udviklingen i verden omkring os. Inflation er således et globalt fænomen og Grønland kan ikke fuldt ud undgå at blive påvirket af dette fænomen. Men vi kan agere klogt og velovervejet i situationen. Særligt kan og bør vi undgå selv at bidrage yderligere til inflationen, f.eks. ved at fastholde en stram finanspolitik, og gøre hvad vi kan for at fastholde en begrænset lønudvikling på det offentlige arbejdsmarked.

Selvom det går godt, kan vi ikke lukke øjnene for, at vi er under pres. Det er positivt, at der er stigende indtægter i Landskassen, men samtidig må vi forvente et fortsat og stærkt øget pres på de offentlige kasser i de kommende år, hvor vi for alvor kommer til at mærke virkningerne af de demografiske ændringer, hvor vi bliver færre, som skal forsørge langt flere. Selvom det henset til de gode tider kan være fristende, så er det med andre ord ikke tiden til at øge de offentlige driftsudgifter, for vi skal være varsomme. Ligeledes skal vi tænke os godt om i forhold til at øge den offentlige låntagning. Vores fokus bør være på, hvordan vi får skabt en holdbar økonomisk udvikling i den offentlige sektor og øget vækst i den private sektor.

Naalakkersuisut fremlægger i år en Holdbarheds- og Vækstplan 2 med det klare sigte at sikre en langsigtet holdbar økonomisk udvikling. Planen indeholder nøje prioriterede hovedreformspor og tilhørende konkrete fokuserede hovedindsatser, der har følgende overordnede mål:

- at reducere udgiftsniveauet i den offentlige sektor og/eller
- øge de offentlige indtægter blandt andet gennem skabelse af øget aktivitet i den private sektor samt
- øge beskæftigelsesgraden og herunder samtidig bidrage til at reducere fattigdomsproblemer i samfundet.

Et helt centralt fokusområde i Holdbarheds- og Vækstplan 2 er at løfte uddannelsesniveaet i samfundet som et led i at skabe øget selvforsørgelse. Herunder er det helt centralt at forbedre grundskolen, så flere hurtigere kan påbegynde og færdiggøre en ungdomsuddannelse samt at få gjort noget effektivt i forhold til ungemålgruppen. Dette er en national opgave, som vil skal løfte i fællesskab med relevante aktører, ikke mindst sammen med kommunerne og lærerforeningen IMAK.

Råderum

Årets finanslovsforslag afspejler, at vi er midt i en højkonjunktur. Arbejdsløsheden er historisk lav, og der er budgetteres med overskud på finansloven. Efter 2. behandlingen er overskuddet over 4 år 1,2 mia. kr. Dette er primært drevet af højere indtægter fra direkte og indirekte skatter samt en høj regulering af statens bloktilskud på 4,4 %. Det skal understreges, at de højere skatteindtægter ikke skyldes et øget skatte- og afgiftstryk, men alene, at landskassens indtægter afspejler det øvrige samfunds generelt øgede indtægtsniveau.

Det skal bemærkes, at overskuddet forventeligt bliver lavere, når vi når frem til 3. behandlingen. Som særligt udslagsgivende i denne forbindelse har den biologiske rådgivning anbefalet en reduktion af rejevotens med 15.000 tons. Jeg skal samtidig påpege, at Naalakkersuisut endnu ikke har taget stilling til, hvor høj kvoten skal være næste år. Men det kan forventes, at det vil have store konsekvenser for Landskassen, hvis rejevotens nedsættes.

Det er i denne forbindelse væsentlige at understrege forskellen på det økonomiske råderum for nye udgifter og finanslovens budgetterede overskud. Det lovfastsatte økonomiske råderum er aktuelt opgjort til 37 mio. kr. over 4 år. Det er vigtigt, at vi fastholder en udgiftsvækst inden for dette

råderum. Selvom det lige nu kan være fristende at hæve samfundets udgiftsniveau, så er det ikke desto mindre afgørende, at vi netop i disse år ikke falder for fristelsen til at benytte en midlertidig gunstig situation til yderligere at øge omfanget af og udgiftsniveauet i den offentlige sektor. De økonomiske fremskrivninger viser jo fortsat, at der ikke er mulighed for at finansiere den offentlige sektor på mellemlangt og langt sigt som følge af de store foranstående ændringer i befolkningssammensætningen. Det er samtidig ikke ønskeligt, at så mange af samfundets ressourcer skal bindes i en offentlig sektor. Derfor skal væksten i denne begrænses til fordel for øget vækst i den private sektor. Det betyder også, at vi som samfund og politikere i højere grad skal vænne os til at se imod den private sektor, når der skal findes løsninger på aktuelle problemer, fremfor at forvente, at alle problemer kan håndteres via den offentlige sektor.

Finanslovsforhandlingerne

Dette års finanslovsforhandlinger gennemføres inden for Budget- og Regnskabslovens lovmæssige grænser for offentlig realvækst på højst 1 pct. over 1 år og 2 pct. over 4 år. På den lange bane spiller reglerne om udgiftsvækst en helt afgørende rolle i forhold til at modvirke samfundets alvorlige økonomiske holdbarhedsproblem. På den korte bane yder de nye regler en betydelig hjælp i forhold til at begrænse den indenlandske inflation. Jeg vil på Naalakkersuisuts vegne takke partierne for deres vilje og evne til at agere inden for disse nye og nødvendige regler og det heraf givne maksimale økonomiske råderum. Det udtrykker vores demokratis evne til at påtage sig et reelt ansvar for en ansvarlig økonomisk styring, og det har vi faktisk god grund til at være stolte af.

De politiske forhandlinger om finansloven for 2024 er stadigvæk i gang, og de gode forhandlinger vil fremsætte frem imod finanslovsforslagets 3. behandling. Det er Naalakkersuisuts forhåbning, at der bliver et godt grundlag for en bred opbakning eller opbakning fra alle partier bag finansloven for 2024.

Det skal samtidig understreges, at der fortsat ligger et betydeligt arbejde foran os frem mod 3. behandlingen. For at nå et resultat skal Naalakkersuisut opfordre alle parter til at udvise imødekommenhed. Samfundet har behov for en ansvarlig finanslov, som bringer vort land videre. Vi fra Naalakkersuisuts side ser frem til at forhandle videre med partierne og løsgængerer.

Finans- og Skatteudvalgets betænkning

Tak til Finans- og Skatteudvalget for arbejdet med forslaget til finanslov for 2024. Hermed er vi et skridt videre i årets finanslovsproces. På Naalakkersuisuts vegne vil jeg benytte denne lejlighed til at takke udvalget for det udførte arbejde. Udvalget har i betænkningen stillet en række uddybende spørgsmål. Jeg skal påpege, at der arbejdes på svarene herpå. Udvalget vil modtage en skriftlig besvarelse, som kan indgå som bidrag til udvalgets tillægsbetænkning til 3. behandlingen af Finanslovsforslaget.

Ændringsforslag til 2. behandlingen

Naalakkersuisut har som vanligt fremsat en række ændringsforslag til finanslovsforslagets 2. behandling. Ændringsforslagene til 2. behandlingen er mest af teknisk karakter. Ændringsforslagene

medfører en forbedring af det budgetterede DA-resultat for 2024 på 152 mio. kr. og en forbedring på ca. 0,4 mia. kr. for den samlede finanslovsperiode 2024-2027.

Naalakkersuisut konstaterer med tilfredshed, at Finans- og Skatteudvalget har indstillet langt de fleste af Naalakkersuisuts ændringsforslag til vedtagelse. Udvalget har herudover udsat sin stillingtagen til enkelte ændringsforslag til 3. behandlingen med henblik på at afvente yderligere oplysninger.

Forventede ændringsforslag til 3. behandlingen

Til 3. behandlingen kan der forventes fremsat ændringsforslag som følge af ny rådgivning om rejekvoten. Endvidere forventes der fremsat ændringsforslag på baggrund af indgåelsen af en ny servicekontrakt med KNI om vareforsyning. Dertil kan der komme andre uomgængelige ændringsforslag. Ændringsforslagene skal generelt finansieres inden for det økonomiske råderum. Alternativt skal de søges finansieret ved besparelser.

Siden muligheden er her, vil jeg gerne sige at forhandlingerne med kommunerne vedrørende bloktilskuddet for 2024 går godt, og når forhandlingerne er afsluttede om kort tid forventer Naalakkersuisut at fremsætte ændringsforslag.

Afslutning

Med disse ord ser jeg på Naalakkersuisuts vegne frem til en positiv og konstruktiv finanslovsdebat.